Förklaringar är ju allt på nåt sätt”

Hur fem historielärare arbetar med historiska förklaringar i klassrummet

JoakimWendell

"Detta pågående forskningsprojekt i historiedidaktik ska läggas fram som en licentiatuppsats i början av hösten 2014. Det problemområde forskningen behandlar är historiska förklaringar i gymnasielärares undervisning. Just historiska förklaringar är en aspekt av historieämnet som anses vara viktigt både inom historieteori, historiedidaktik och enligt Skolverkets ämnesplaner. Syftet är att ta reda på hur historielärare arbeta med historiska förklaringar i klassrummet. De frågeställningar jag försöker besvara är följande:

1) Vilka olika redskap och metoder använder lärarna för att förklara historiska skeenden? Hur ser denna användning ut i undervisningssituatonen?

2) Vilka skillnader finns i hur lärarna använder olika redskap och metoder för att förklara historiska skeenden? Hur påverkas deras användning av lärarnas eget fokus, av lektionsinnehållet och av elevgruppen? Går det att utifrån användningen tala om att lärarna har olika strategier för att förklara historiska skeenden?

3) Vilka problem och möjligheter uppkommer vid användningen av olika redskap och metoder? Hur märks dessa i undervisningssituationen? Hur hanterar läraren problemen?

Valet av problemområde och forskningsfrågor utgår ifrån tidigare didaktisk forskning om historiska förklaringar. Jag stöder mig därmed huvudsakligen på den angloamerikanska historical thinking-skolan, som betonar bruket av tankebegrepp (second-order concepts) för att stärka elevers historiska tänkande. Till dessa tankebegrepp brukar causality (orsakssamband) räknas, vilket är det tankebegrepp som starkast hänger ihop med historiska förklaringar.

Undersökningen har genomförts genom att följa fem historielärares undervisning. Varje lärare har följts under ungefär 8 timmars lektionstid. Ur detta material har klassrumsinteraktion som handlar om historiska förklaringar lyfts fram, och utgör den huvudsakliga empirin för undersökningen. Denna har kompletterats med intervjuer med de inblandade lärarna samt skriftligt lektionsmaterial, exempelvis övningar och examinationer. Undersökningen kan således inte göra anspråk på att vara representativ. Däremot kan undersökningen ge exempel på hur lärares arbete med förklaringar ser ut i klassrumssituationen, och därmed tjäna som utgångspunkt för en diskussion av hur historieundervisningen kan vidareutvecklas.

Varje lärares undervisning kommer att presenteras som ett fall, och de fem olika fallen kommer att analyseras utifrån vilka olika redskap och metoder som används för att förklara historiska skeenden. En möjlighet är att det går att tala om olika strategier för att förklara, vilka i så fall hänger samman med vad läraren anser vara centralt för eleverna att förstå."